

SOY:N ERIKOISLÄÄKÄRIKOULUTUKSEN ARVIOINTI – OULUN YLIOPISTOLLINEN SAIRAALA

AUDITOIJAT

Heikki Kröger	Kuopion yliopisto
Jari Salo	Helsingin yliopisto
Tero Yli-Kyynty	Erikoistuvien edustaja, KYS

Oulun yliopistollisen sairaalan ortopedian erikoislääkärikoulutuksen arviointi suoritettiin perjantaina 4.4.08. Edeltävästi yksikköön oli toimitettu kyselylomakkeet erikoistuville lääkäreille, näistä auditointiryhmälle palautui 9 kappaletta. Lisäksi ryhmälle palautettiin yksikön johdon täyttämä erillinen kyselylomake.

Auditointiryhmä haastatteli kouluttajista Pekka Jalovaaraa, Pekka Hyvöstä, Pirkka Mäkelää sekä Susanna Yli-Luukkoa. Koulutuksesta vastaavien henkilöiden lisäksi haastateltiin kolmea erikoistuvaa lääkärinä. Seuraavassa arviointiryhmän huomioita.

Yleiset työskentelyolosuhteet koulutuksen kannalta

Lomakkeisiin vastanneista erikoistujista 2/9 piti kirjasto, työhuone ja tietokonepalvelutiloja riittävinä koulutuksen kannalta. Meeting ja tutor-toimintaa piti 7/9 riittävinä. Jokaiselle erikoistujalle on nimetty tutor, mutta erityisesti strukturoitua tutor-toimintaa ei ole. Haastatteluiden perusteella arviointiryhmä sai vaikutelman, että tutor –toiminnan toteutuminen vaihtelee henkilöittäin. Sekä koulutettavat että kouluttajat toivat vahvasti esille kunnollisten kirjasto- sekä meeting -tilojen puutteen. Rauhallista tilaa, jossa voisi tutustua kirjallisuuteen tai valmistella esimerkiksi esitelmiä, ei ortopediaan ja traumatologiaan erikoistuvien käytössä ole. Arviointiryhmä esittää, että tämän asian korjaamiseen kiinnitetään OYS:issa erityistä huomiota. Hyvänä esimerkkinä voisi toimia esimerkiksi Töölön sairaalan renkitupa.

Päivystystoiminta

Ortopediaan ja traumatologiaan erikoistuvat lääkärit toimivat OYS:issa yleiskirurgisessa päivystyksessä sekä ensiapupoliklinikan päivystävinä kirurgeina että osastopäivystäjinä. Lisäksi erikoistumiskoulutuksen loppuvaiheessa erikoistuvat lääkärit tekevät ortopedian ja traumatologian takapäivystyksiä. Osastopäivystyksen erityispiirteitä voidaan pitää järjestelyä, jossa arkipäivisin (ma-pe) illan ja yön osastopäivystäjä on irrotettu normaalista koulutusohjelmastaan ja hän vastaa myös päiväaikaisesta yleiskirurgisesta leikkaustoiminnasta. Tämä on arviointiryhmän mielestä selvä epäkohta, johon tulee puuttua. Nykytilanteessa esimerkiksi kaksi arkipäivystystä osastopäivystäjänä kuukaudessa tarkoittaa sitä, että vuodessa erikoistuja on $2 \times 2 \times 12 = 48$ päivää poissa ortopedian ja traumatologian koulutuksesta!

Tässä kohden arviointiryhmä haluaa nostaa esille myös erikoistuvien lääkäreiden taloon tulon liittyvän 3 kuukauden mittaisen jakson, jolloin erikoistuja toimii 6 viikkoa ensiapupoliklinikan päivälääkärinä ja toiset 6 viikkoa teho-osastolla. Haastatteluiden perusteella arviointiryhmä sai sen käsityksen, että teho-osastojakson

koulutusanti on koulutettavien kannalta melko vähäinen. Tämä jakso yhdistettynä osastopäivystysjärjestelyyn tarkoittaa OYS:issa sitä, että erikoistuvien lääkäreiden koulutusjaksosta liian iso osa käytetään muuhun, kuin ortopedian ja traumatologian kouluttamiseen. Arviointiryhmä esittää, että arkipäivien yleiskirurginen leikkaussalipäivystys järjestetään muilla tavoin ja että alkuvaiheen teho-osastojakson pituutta lyhennetään selvästi nykyisestä.

Ortopedian ja traumatologian eri osa-alueiden koulutus

Kyselylomakkeiden mukaan Oulun koulutettavat ilmaisivat olevansa tyytyväisiä saamaansa koulutukseen eri ortopedian osa-alueilla seuraavasti:

- Operatiivinen traumahoito	tyytyväisiä 100%
- Traumojen konservatiivinen hoito	tyytyväisiä 100%
- Trauma-team koulutus	tyytyväisiä 75%
- Selkäpotilaan oper ja kons hoito	tyytyväisiä 75%
- Endoproteesikirurgia	tyytyväisiä 25%
- Ortopedinen endoskopia	tyytyväisiä 38%
- Toiminta komplikaatioissa	tyytyväisiä 100%
- Ortopedisten infektioiden hoito	tyytyväisiä 100%
- Ortopedinen radiologia	tyytyväisiä 78%

Keskimääräiset leikkausmäärät yo-sairaalakoulutuksen aikana (assisteerannut / leikkannut erikoislääkärin ohjaamana / leikkannut yksin)

- Polven primaariartroplastia	18 / 6.4 / 10
- Lonkan revisioartroplastia	12.6 / 0 / 0
- Diskusprolapsileikkaus	3.9 / 2.9 / 3.8
- ACL-rekonstruktio	7.1 / 1.4 / 0
- Prox femur-murtuman leikkaus	11.6 / 4 / 16.6
- Nilkkamurtumaleikkaus	9 / 4.2 / 20.8
- Nikkamurtumaleikkaus	5.6 / 1.9 / 1.3

Ortopedian ja traumatologian eri koulutusalueista erityisesti traumatologian koulutus sai sekä haastatteluissa että kyselylomakeselvityksessä kiitosta. Traumatologian sijoituksessa erikoistujat on sijoitettu erikoislääkärin työpariksi ja arviointiryhmä sai sen käsityksen, että järjestely tukee erittäin hyvin käytännön koulutusta.

Tekonivelkirurgian koulutus vaikuttaa OYS:issa kärsivän resurssipulasta. Erikoistuville lääkäreille ei kyetä järjestämään riittävästi leikkausaikaa. Positiivisina kokemuksina mainittiin erikoistujille järjestetyt perjantaileikkauspäivät Oulaskankaan aluesairaalassa, jossa seniori on mukana OYS:sta.

Selkäkirurgian koulutus on ollut OYS:issa ilmeisesti vaihtelevantasoista. Arviointiryhmä sai sen käsityksen, että selkäkirurgian koulutukseen on yritetty panostaa ja erikoistuvat lääkärit saavat hyvän käsityksen varsinkin raskaasta selkäkirurgiasta. Nähtävästi kuitenkin ortopedian koulutukseen olennaisesti kuuluvien tavallisten leikkausten, kuten diskusprolapsin extirpaation, osalta koulutettaville ei kyetä järjestämään riittävästi koulutusta. Tämä on selvä puute

arviointiryhmän mielestä, sillä ortopedian ja traumatologian erikoislääkärin tulee valmistuessaan kyetä itsenäisesti suorittamaan diskusprolapsileikkaus.

Endoskopiakoulutuksen osalta arviointiryhmä sai sen käsityksen, että endoskopiakoulutus jakautuu useammalle koulutusjaksolle. Vaarana tällaisessa järjestelyssä on, että osa endoskopiakoulutuksesta jää koulutusjakson aikana kattamatta.

Kouluttajien haastatteluiden perusteella OYS:issa pitäisi käydä erikoistujien koulutusjaksojen alussa tavoitekeskustelu ja jaksojen lopussa palautekeskustelu. Arviointiryhmä pitää tätä tavoitetta erittäin hyvänä ja kannatettavana. Koulutettavien haastattelun perusteella saimme kuitenkin sen käsityksen, että näiden keskusteluiden toteutuminen on jossain määrin sattumanvaraista. Arviointiryhmä esittääkin, että nämä keskustelut toteutetaan kaikkien koulutusjaksojen osalta kattavasti.

Yksikön sisäinen ja ulkoinen koulutustoiminta

Sekä kyselylomakkeiden että haastatteluiden perusteella arviointiryhmän käsityksen mukaan OYS:in meeting-toiminta on laadukasta ja se koetaan mielekkäänä. Erityisesti tuotiin esille uusina säännöllisinä koulutustilaisuuksina ns. selkäsauna – tapaamiset.

Yksikön ulkopuolisiin koulutuksiin pääsyyn oltiin yleisesti melko tyytyväisiä. Puutteena voidaan kuitenkin pitää sitä, että erikoistujilla ei ole OYS:issa käytössä mitään nimettyä rahasummaa talon ulkopuolisiin koulutuksiin pääsyn turvaamiseksi. Lisäksi erikoisena piirteenä voidaan pitää sitä, että tiettyjen koulutusmatkojen, kuten esim. operatiivisten päivien matkakuluista osa jää erikoistujien itsensä maksettavaksi. Erikoistumiskoulutukseen kuuluvien koulutusmatkat tulee kustantaa työnantajan toimesta.

Tutkimustoiminta ja hallinnollinen koulutus

Kyselylomaketutkimuksessa 63 % vastaajista ilmoitti tekevänsä aktiivista tutkimustyötä. Myönteisesti vastanneet ilmoittivat tähtäävänsä. Varsinaisella haastattelukierroksella tutkimusasioihin ei paneuduttu erityisellä tarkkuudella.

Erityistä hallinnollista koulutusohjelmaa ei OYS:in erikoistujille toistaiseksi ole tarjolla. Haastattelukierroksella hallinnolliseen koulutukseen ei kiinnitetty erityistä huomiota.

Kirjastopalvelut

Kyselylomakkeiden ja haastatteluiden perusteella arviointiryhmä sai sen käsityksen, että lehtiä sekä elektronisia lehtiä ortopedian alalta OYS:iin on tilattu varsin kattavasti. Selkeä puute on kuitenkin oman tieteellisen kirjaston puuttuminen. Lisäksi ortopedian ja traumatologian yksiköstä puuttuu oma käsikirjasto sekä tila, jossa kirjallisuuden tutustuminen olisi luontevaa päiväaikaan.

Erikoistujien määrä klinikassa

Sekä kyselylomakeselvityksen että erikoistujien haastatteluiden perusteella arviointiryhmä sai sen käsityksen, että nykyinen erikoistujien määrä OYS:issa on varsin sopiva suhteutettuna sekä klinikan kokoon, että erikoislääkäritarpeeseen erityisvastuualueella.

Jonkin verran ongelmia on ilmeisesti tuottanut erikoistujien määrän vaihtelu OYS:issa. Tämä flukтуаatio on mm. johtanut siihen, että erikoistujia on jouduttu kutsumaan varsin lyhyellä varoitusajalla OYS:iin töihin. Tämä ei ole tarkoituksenmukaista koulutuksen kannalta, sillä myös keskussairaalassa työskentely on osa erikoislääkärikoulutusta ja koulutuspaikan vaihdon keskussairaalaan yliopistosairaalaan tulisi olla suunnitelmallinen.

Yhteenveto

Yleisvaikutelma OYS:issa annettavasta ortopedian ja traumatologian erikoislääkärikoulutuksesta on laadukas ja koulutukseen pyritään klinikassa panostamaan. Erityisesti traumatologinen koulutus sai kiitosta erikoistujilta ja merkillepantavaa on, että kaikki kyselylomakkeisiin vastanneet olivat mielestään saaneet riittävästi koulutusta sekä operatiivisesta että konservatiivisesta traumojen hoidosta.

Ortopedian ja traumatologian osa-alueiden koulutuksesta tekonivelkirurgian koulutus koettiin ongelmallisimmaksi ja koulutettavien leikkausmäärät tältä osin jäivät keskimäärin pieniksi. Toisena osa-alueena, jossa puutteita esiintyi arviointiryhmä nostaa esille selkäkirurgian, jossa diskusprolapsin extirpaatioleikkauksen koulutus näytti olevan melko vähäistä.

Koulutuskierto eri yksiköiden välillä vaikuttaa pääosin suunnitelmalliselta ja sijoitukset ovat erikoistujien tiedossa noin puoli vuotta etukäteen. Ongelmana koulutuskierron kannalta tuntuu kuitenkin olevan kesäaika. OYS:issa koulutettavat sijoitetaan koulutusjaksoille riippumatta siitä, onko ko. yksiköiden toiminnassa supistuksia, jotka vaikuttavat koulutusresursseihin.

Koulutusjaksojen alussa ja lopussa OYS:issa on tavoitteena käydä erikoistujan kanssa sekä tavoite- että palautekeskustelu. Tämä on erittäin hyvä ja kannatettava tavoite. Toistaiseksi näiden keskusteluiden toteutuminen on ilmeisesti ollut kuitenkin varsin sattumanvaraista.

Yksikön sisäinen koulutus OYS:issa vaikuttaisi olevan laadukasta ja siihen oltiin yleisesti tyytyväisiä.

Tieteellisen kirjaston ja yksikön omien kirjastotilojen puute koettiin selväksi ongelmaksi, joka vaatisi ratkaisua.

Lokikirja on OYS:issa periaatteessa kaikille jaettuna, mutta ei ilmeisesti aktiivisessa käytössä.

Arviointiryhmän ehdotukset harkittavista muutoksista kootusti:

- Kesäkuukaudet tulisi irrottaa koulutuskierrosta niiden koulutussijoitusten osalta, joissa toiminta kesän aikana on vähäistä. Toïssä olevat erikoistujat voidaan tänä aikana sijoittaa painotetusti niihin yksiköihin (mm. traumatologia), joissa toimintaa on.
 - Arkipäivien osastopäivystäjän tulee saada olla mukana oman sijoituksensa mukaisessa päivätyössä ja koulutuksessa päivystystä edeltävän päivän ajan.
 - Erikoistumiskoulutuksen alkuvaiheen teho-osastojaksoa tulee lyhentää selvästi nykyisestä.
 - Tekonivelkirurgian koulutukseen tulee panostaa nykyistä enemmän.
 - Erikoistuvien lääkäreiden koulutusmatkakulut mm. operatiivisille päiville tulee kustantaa kokonaisuudessaan.
 - Lokikirja tulisi ottaa aktiivisesti käyttöön.
 - Koulutusjaksojen alkuun ja loppuun suunnitellut tavoite- ja palautekeskustelut tulee ottaa aktiiviseen käyttöön.
 - Mahdollisuus omien potilaiden polikliiniseen seuraamiseen tulisi järjestää.
- Huomattavaa on, että tämä puute vaikuttaa olevan valtakunnallinen.